

Павле Ћосић

С Р П С К И Р Е Ч Н И К
С И Н О Н И М А

БИБЛИОТЕКА РЕЧНИЦИ

Књига 7

Павле Ћосић
СРПСКИ РЕЧНИК СИНОНИМА

Рецензени
ДАНКО ШИПКА

Сарадници који су учествовали на проширивању и сређивању базе речника
Мирослава Анђелковић, Биљана Омчикус, Растко Јовановић, Горан Лакићевић,
Милана Врговић, Душка Рајковић, Ана Поповић, Александар Белчевић, Бојана
Ђорђевић, Мина Тимотијевић, Наташа Герзић, Боривој Герзић, Вера Ракић, Јелена
Крговић, Милош Ранчић

Сарадници који су помагали на раду на тјезаурусу
Милош Трајковић, Иван Тобић, Вера Ракић, Биљана Омчикус

Сарадници, пројектори на пројектју
Горан Мишковић, Милош Ранчић и Иван Миленковић

Службени консултанти за друго издање
Нађа Парандиловић

Издавачи
ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад
КОРNET, Београд

За издаваче
ЗОРАН КОЛУНЦИЈА
ПАВЛЕ ЋОСИЋ

Припрема и штампа
ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад

Корице и графичка опрема
По идеји ЛАСЛО КАПИТАЊА

ISBN 978-86-515-1346-9 (Прометеј)
ISBN 978-86-86673-47-3 (Корнет)

© Корнет и Прометеј 2017.

Издавање ове књиге помогао је
Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање
и односе с верским заједницама

Павле Ћосић

СРПСКИ
РЕЧНИК
СИНОНИМА

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

KORNET
КОРНЕТ
Београд

Садржај

Предговор	6
Предговор првом издању	7
Како користити речник	9
Примери	13
Скраћенице	17

Речник

А	19	Ј	243	С	518
Б	47	К	250	Т	565
В	89	Л	279	Ћ	582
Г	123	Љ	288	У	584
Д	141	М	300	Ф	610
Ђ	173	Н	330	Х	616
Е	175	Њ	380	Ц	623
Ж	181	О	381	Ч	627
З	187	П	418	Џ	634
И	215	Р	494	Ш	636
Регистар					645
Литература					1355

Предговор*

ПРОШЛО ЈЕ ТАЧНО ДЕСЕТ ГОДИНА од првог издања *Речника синонима*. То прво издање под етикетом издавачке куће Корнет рађено је по тадашњим најсавременијим речничким методама, али се због рокова појавило са приличним бројем пропуста, грешака, недоследности, па чак и вишкова. Захваљујући унапређеним методама, ово издање има и регистар помоћу ког је могуће наћи све речи и изразе и њихове синониме који се у Речнику спомињу. Такође, колико је то било могуће, отклоњени су набројани пропусти.

ОСИМ ПОЖРТВОВАНОСТИ издавачке куће Прометеј на челу са Зораном Колунџијом, велику захвалност дугујем бројним корисницима првог издања Речника који су педантно записивали недостатке претходног издања и на тај начин знатно обогатили ову нову верзију, која је, верујем, знатно боља од прве.

ТАКОЂЕ, ОГРОМНУ ЗАХВАЛНОСТ на техничкој помоћи дугујем проф. др Данку Шипки, као и инжењеру Ивану Миленковићу који је саставио програм помоћу ког је израђен регистар.

У Београду, 5. новембра 2018.

* Ова књига је заједничко издање издавачких кућа КОРНЕТ и ПРОМЕТЕЈ из Новог Сада и за Корнет је ово друго издање, а за Прометеј прво издање.

Предговор првом издању

КАД САМ СЕ ЗАТЕКАО у Трсту 1992. године, у јеку ратова у бившој Југославији, почео да се бавим писањем, што новинарских текстова, што преводима, што писама пријатељима... Постало ми је јасно да на нашем, тада српско-хрватском говорном подручју, изразито недостаје једно специјално средство за рад које би било од помоћи у процесу писања. Истина, већ тад је постојао „Речник синонима и сродних речи” Миодрага Лалевића, али тај речник, иако фантастично обиман и лексикографски беспрекорно обрађен, није задовољавао моје тадашње прохтеве. Наиме, био сам замислио речник као апарат који би пре свега био од користи свима онима којима је тај језик матерњи и који ће им више служити као нека врста подсетника за речи којих не могу да се сете или да их упути на неке које иначе веома добро познају али немају навику да их користе. И да, што ми се још тада чинило важним, да тај поступак буде брз и ефикасан.

ПОЛЕМИКЕ МЕЂУ ЛИНГВИСТИМА око питања „Шта су то синоними?” не јењавају као и многе друге вечне језичке теме. Ми можемо да заузмемо овакав или онакав став, али чак и ако прихватимо учестало и најекстремније становиште да прави синоними заправо не постоје, тиме нимало не престаје потреба за једним оваквим лексиконом. Управо те ситне разлике у обележјима сродних речи, биле оне засноване на стварној разлици, стилским финесама, индивидуалним схватањима појединих значења или нечем четвртом, управо оне доприносе потреби да свако ко се изражава писменим путем узме у руке једно овакво помагало које ће му

омогућити прецизније и разноврсније изражавање. Упустио сам се одмах у рад на том пројекту и врло брзо после завршеног првог слова добио снажну подршку професора Ивана Клајна на којој ћу му заувек остати захвалан.

РАД НА ОВОМ РЕЧНИКУ, разуме се, није текао континуирано од тог времена. Направио сам велику паузу од скоро десет година бавећи се разним другим пословима, чекајући да се стекну одговарајући услови да се речник заврши. До тога је дошло после великих политичких и културних промена 2000. године кад је наше друштво напoкoн почело да се диже из пепела. На конкурсy Скупштине града Београда за суфинансирање капиталних дела из области културе, испред издавачке куће „Маћaдo” добили смо новац за рад на речнику. Рецензенти за тај пројекат су били академик Иван Клајн проф. др Данко Шипка.

ТА СРЕДСТВА СУ БИЛА сасвим довољна за примену нових научних и технолошких метода које су се у међувремену развиле. Речник је било могуће радити путем предности које пружа интернет и програмским укрштањем база података из већ постојећих речника. И новија лексиколошка истраживања била су од велике користи за прављење синонимских гнезда. У речник су уношене и речи из нестандартног говора, многе народске речи од којих многи лексиколози и дан-данас зазиру иако их свакодневно слушамо у великом броју значења, а ту су и бројни жаргонизми и колоквијализми који би додатно могли да разбуктају машту сваког ко се бави писањем или проучавањем језика.

Павле Ћосић

Како користити речник

КАКО ЈЕ ВЕЋ РЕЧЕНО у Уводу, овај речник је пре свега намењен онима којима је српски (односно хрватски, босански, црногорски...) језик – матерњи језик. Могу га користити и странци који су добро савладали српски, али ће они бити ускраћени за ситне финесе у значењима речи које се наводе као синонимне. Трудили смо се да свима олакшамо разумевање стилских одлика лексема скраћеницама (као што су *реi.*, *реii.*, *фам.*, *фиi.*, *жарi.* и слично), али смо свесни да је и то dostatно само за оне који су стасали уз овај језик. Ево како смо то замислили.

Претпоставимо да пред собом имате текст који сте написали (или га тек пишете), без обзира па то о каквом се тексту ради – од сасвим једноставне СМС поруке пријатељу или симпатији, преко и-мејла, писма, новинског чланка, превода, приче или приповетке, па до песме – и онда вам се учини да би тај текст могао да буде и нешто бољи. Ако не бољи, онда бар друкчији. Оно што треба да урадите је да сваку реч коју сте употребили потражите у овом речнику и размислите има ли смисла заменити је пеком другом. Само уз помоћ речника, и без много вештине, могли бисте исти текст да напишете толико другачијим стилем да бисте сами себе из-ненадили. То је била та идеја од које смо пошли – да се највећи проценат стилских особености у начину изражавања крије иза лексема.

Могло би лако да вам се деси да неку реч коју сте употребили не пронађете у овом речнику. То је, слажемо се, недостатак. Међутим, за ту врсту обимности, објављивање овог помагала морало би да сачека

још неколико година, што би било превише, нарочито с обзиром на то да наша лексикографија на овом пољу за оним најразвијенијим (енглеском, француском, руском, италијанском и немачком) каска око тридесет година. Због тога смо се одлучили да се ослободимо на своје читаоце и конзументе, понудимо им оно што у овом моменту имамо, а да нам они дојаве све недостатке који овај речник садржи. То ће бити омогућено директним контактом, преко и-мејла, телефона, СМС-а, али и постављањем овог материјала на интернет, где ће свакоме бити омогућене интервенције, сугестије, питања и констатације везане за ово дело, за свако засебно значење и за сваку одредницу појединачно. Дотад, саветујемо вам да, како год то звучало, ако не пронађете реч коју сте тражили, пробате да се сетите неке сличне, сродног значења. Тако ћете сигурно доћи до жељених резултата.*

Ево неколико савета који би могли да вам олакшају употребу овог речника:

1. Неретко смо фигуративном, фамилијарном или неком другом споредном значењу унутар одреднице давали предност. Из разлога што се такво значење много више усталило од оног основног (нпр: процват). И нисмо увек ни обележавали фигуративна значења која су се већ довољно усталила.
2. Иако то није основна сврха овог речника, уносили смо објашњења за највећи број одредница. То смо чинили да бисмо убрзали сналажење по значењима, јер смо се уверили да корисник најчешће посеже за неком одредницом, а да није унапред свестан колико та реч може имати значења. Због тога је било недовољно само наводити синониме за свако појединачно значење. Да би се процес олакшао, иза нумерисаног значења у загради стоји и објашњење. Тумачења смо углавном преузимали из већ постојећих једнојезичких српских, хрватских и српскохрватских речника, а неретко смо стављали своја кад смо остала сматрали недовољно јасним или недовољно прикладним за ово издање. У случајевима када то није било потребно, што значи када је већ после првог

* Ови недостаци су највећим делом отклоњени у овом другом издању, и то углавном сугестијама корисника речника, те користимо ову прилику да им се много захвалимо. Ипак, будући да је прошло десет година, не бисмо се усудили да их све набрајамо да неког не бисмо пропустили. Такође, друго издање садржи и регистар па је сналажење сад много поједностављено (прим. П. Њ. 2018).

или првих неколико синонима јасно о којем се значењу ради, објашњење нисмо наводили.

3. Многе речи, или бар нека њихова значења, немају синонине. И то врло честе речи. Будући да се ради о једнојезичном речнику који за крајњи циљ има да прикупи све наше језичко благо, њих смо у највећем броју случајева ипак уносили у речник, давали им објашњење, а астериск (*) иза ње значи да једнозначне речи, или не постоје, или их нисмо пронашли. Но, понекад се и то показало непотребним – у примерима речи које се ретко користе и кад се ради о терминима за које се претопоставља да немају синонине.
4. Скраћеницу *в.* (види) користили смо у два случаја: када се две синонимне одреднице налазе довољно близу једна другој да нема потребе понављати њихове заједничке синонине на оба места, или када је једна од одредница у нешто ређој употреби.
5. Скраћеницу *уџ.* (упореди) користили смо да скренемо пажњу на речи повезаног или, ређе, супротног значења. Може се десити и да се реч која се налази међу синонимима јави и под *уџопеди* – разлог је што њени синоними нису и синоними одреднице чији је она део или би било прегломазно укључити их све у исто значење. Под *уџ.* се може наћи и реч друге врсте или другог вида.
6. Скраћеницу *сл.* (слично) користили смо да означимо речи сличног значења. За разлику од скраћенице *уџ.*, користили смо је за унеколико удаљеније значење, али често и за речи које нису унесене као одреднице.
7. Скраћеницу *суж.* (сужено) користили смо да означимо хипониме тј. речи суженог, одређенијег значења у односу на главну одредницу и њене синонине (нпр: акценат – краткоузлазни *суж.*). Табеле у којима се налазе разне врсте, подврсте, типови, гране и остале варијанте неког општијег појма, представљају прегледнији начин приказивања овако третираних термина.
8. Све наведене скраћенице се могу наћи иза појединачних речи или испред групе речи, при чему се тада скраћеница односи на читаву групу.

9. Код двовидских глагола, бирали смо синонине за вид за који смо проценили да се чешће користи.
10. Код парова глагола типа *о̄ӣворӣӣи* – *о̄ӣварӣӣи*, оба вида су добијала место одреднице углавном само ако међу њиховим синонимима има разлика. Како се њихови синоними, уз видске разлике, углавном понављају, често ће се дешавати да не пронађете глагол који вам је био потребан, али ћете одговарајуће синонине пронаћи под његовим видским парњаком.
11. За све глаголе, сем повратних, прављена је дистинкција прел. / непрел. (прелазан/непрелазан). У случајевима кад исти глагол у различитим значењима може бити и прелазан и непрелазан, то је напоменуто иза броја који уводи значење.
12. Именице типа *будала*, које су граматичног женског рода, али се могу односити на оба пола, добијале су ознаку м ж. Слично је и код именица граматичког средњег рода које се могу односити и на мушки и женски род.

Бојана Ђорђевић и Павле Ћосић

Примери

1. ОБИЧНО (ИНИЦИЈАЛНА ПРИЧА)

Луда ленштина и покварењак Миодраг Тодоровић без разлога је побегао од куће пошто је округло пребио своју девојку помисливши да је убио. Али то заправо није била девојка већ обична играчка, велики плишани меца. Очито прилично пијан, Миодраг је отрчао код својих родитеља и рекао им да је случајно одузео живот Лани Голубовић зато што је превише причала и оптуживала га да је промискуитетан. А да је у питању неспоразум и да је бежао без потребе показало се кад је Миодрага Лана назвала телефоном да га пита куда се то шета цео дан.

2. ВЕСТ ЗА ТВ, НОВИНАРСКИ

Луцкасти беспосличар и препредењак М. Т. непотребно је умакао из свог дома након што је брутално претукао своју љубавницу мислећи да је усмртио. У ствари, није то била жена него најобичнији предмет за игру, циновски меца. Очигледно добрано припит М. Т. побегао је код мајке и оца и казао им да је нехотице погубио Ј. Г. зато што је превише брбљала и блатила га да је похотан. Да се ради о бесмислици и непотребном бекству, М. Т. је сазнао кад га је Ј. Г. позвала на мобилни да га пита где скита цели дан.

3. АДМИНИСТРАТИВНО, ПРАВНО

Грађанин Миодраг Тодоровић од раније познат као лице склоно беспосличарењу и преварама, без основа је напустио место извршења прекршаја, свој дом, након што је над својом девојком извршио насиље односно нанео јој тешке телесне повреде и помислио да ју је лишио живота. Међутим, то није била девојка него велика плишана играчка (медвед) која се ту затекла. Исти је, у алкохолисаном стању, сместа отишао у дом својих родитеља и саопштио им да је из нехата усмртио Лану Голубовић рођ. Вранић из разлога што је вербално износила много неистина и оклеветала га због промискуитетног понашања. Да је дошло до неспоразума и да је без стварне потребе покушао да побегне пред лицем правде установљено је када се помениута Лана Голубовић рођ. Вранић нареченом Миодрагу Тодоровићу јавила путем телефона да би се обавестила о скитњи у којој је провео читав дан.

4. КОЛОКВИЈАЛНО, ФАМИЛИЈАРНО, РАЗГОВОРНО

Онај безглави клошар и љига Тоша цаба је фурнуо кад је крвнички измлатио ону своју рибу, убеђен да је рокнуо. А пази фору, то уопште није била његова цица него она обична плишана мечка, али корпулентна. Мортус пијан, Тоша је шмугнуо одмаглио право код својих и одма им испричао да је грешком насмрт издеветао Лану јер је невиђено торокала и друкала га због

Примери

развратног понашања. Скапирао је да се цаба крио тек кад га је Лана позвала на мобилни да га пита где се он то смуца по цео дан.

5. АРХАИЧНО

Заумни степихлеб и ванцага Мића Тодоровић залуду ојезди на концу заторног чибукања своје веренице, све држећи до тога да је одаслао на други свет. Но, то ни најмање не би његова заручница, већ ваздашње баршунасто играло, исполински медвед од кадифе. Зорно поднапит, Мића одмагли право у својих најмилијих, те им исприповеда где умори нехотимице драгу му Лану, наводно услед одвећ големог нагваждања и профанирања и блудочињења. Да се радило о излишном уклањању тиквом без мозга, Мића је дознао тек након Ланиног телефонског вабила с питањем куда се клатарно васцели днев.

6. НАРОДСКИ, ОПСЦЕНО, БЕЗОБРАЗНО

Онај чукнути јебиветар и пизда Тоша је за чист курац запалио из свог кокошињаца и животињски пребио пичку оној фуфици и чак мислио да је рокнуо. Ал јебига, то није била уопште та дронфуља него оно помагало, она мечка на надувавање. А онда је цупи Тоша, очито разваљен од неке крце ко буља, уватио цаду па право код кеве и ћалета и њима сложио жваку да је као случајно звекнуо јер је превише кењала и још га дркала за то што кара са стране. А да се тотално зајебо му је дошло из дупета у главу тек кад га је та Лана цимнула на мобилни и питала га: „Де се бре то јеботе цео дан курваш?”

7. ДИЈАЛЕКАТСКИ 1. НИШКИ ПОДДИЈАЛЕКАТ

Миодраг Тодоровић, један ударен бадавација и покварењак, цабе си уватио шутуру пошто је животињски очукао женску, јер је мислио да је утепао. Ал испало да то није била девојка него обична играчка, огромна мечка. Очеvidно да се Миодраг био нацврцао, и да је такав побего код његови и реко им да је случајно склесао Лану Голубовић зато што је претерано блебетала и правила га на манијака. Кад га Лана окренула на мобилни да види де се поваздан маје, видео је да је све то глупост и да је за ништа бежао.

8. ДИЈАЛТЕКАТСКИ 2. САНЦАЧКИ МАКРОДИЈАЛЕКАТ

Она манита мрцина и хоштаплер Мићо ти је без иђе икака разлога шмугно откуће јер је ко хајван сажего своју цуру, па је сконто да је кокно. А то у ствари и није била жена, него ти је то боготи била она играчка, онај плишани медо. Безбели да је пофино ушикани Мићо одма сјарго код мајке и ћала и реко им да је намртво име с'ргењо Лану јер је млатикурцала ко ишта и љагала га по чаршији да је курвар. Е, ал то је била чиста баљезгарија, нако је безвезе уфатио шутуру, а то је јако утувио углаву кад га је Лана окренула на моб да га пита ђе се то скитара по васцијели дан.

9. ДИЈАЛЕТАКТСКИ 3. ТИМОЧКИ ПОДДИЈАЛЕКАТ (ПИРОТ)

Онија налудњичав залудњар и билмез Мич киднул одома бежи икакав зор, а понапред си је крвничћи претепал девојчето мислећи да ђу је утепал. А оно това у ствари неје ни била жена, него најпроста играчка, голема мечка. Такв бш увоштен од пијење, Мич побегал код његовити и рекл њим да је бајим случајно увоштал Ланку за това што је много ломотила и лебедила да одлати по жене. Да је све това са било без ич и бежи зор бегање, Милорад, а то је Мич, је сазнал кад га је Ланка окнула на мобилни да га питује куде се сурца цел дн.

10. ДИЈАЛЕКАТСКИ 4. ВОЈВОЂАНСКИ МАКРОДИЈАЛЕКАТ

Онај бандоглави шалабајзер и ђилкош Тодоров Мића бадава је бегео од куће кад је бездушно опаучио своју женску и мислио да ју је докусурио. А то није била девојка нег велика плишана лугка, мечка. Ондак тако ваљано накресан, Мића ома отидне код матере и бабе и каже им да је канда убио Ленку Голубовић јер је превише торокала и срамотила га да је бећар. А да је све био обичан курцшлус и да је залуд јурцао видло се кад је Ленка позвала Мићу на телефон да га пита ди орац поваздан.

знак, обележје, аналогија, слика, знамење, метафора, симбол ② библијска прича/легенда, предајна прича, народна легенда, поучна прича, предаја, алегоријска прича, кажа, приповест, сторија *фам.*, читије *арх.*, шторија *арх.* – *уи.* легенда, прича, анегдота, басна, предање **алегоријски** *ѝрид.* пренесен, фигуративан, недослован, алегорски, алегоричан, алегорички, кићен, преносан *реѝ.* – *сл.* метафоричан, симболичан, сликовит

алеја ж в. дрворед

александринац м *ѝесн.* дванаестерац, александрин

алелуја *узв.* алилуја, халелуја

али¹ *взн.* ① (супротни) а, међутим, но, већ, само, ипак, него, док, па и поред тога *изр.*, ама *арх.*, ма *арх.*, ала *реѝ.* ② *реѝ.* (раставни) или, илити, алити, било ③ *реѝ.* (исказни, упитни) зар, да ли

али² *ѝрил.* (за појачавање) управо, баш, ама, ма баш, само просто

алибег м алајбег, пуковник – *уи.* заповедник 1

алигатор м *зоол.* (гмизавац сродан крокодилу из реда крокодилије, лат. Alligator) крокодил, кајман

алијанса ж в. асоцијација 1

алка ж круг, бечуг, прстен, колут, котур, коло, венац, обруч, витица, колобар *реѝ.*, серкл *реѝ.*

алкохол м ① хем. (запаљива и испарљива опојна течност) етил-алкохол, етанол ② (алкохолно пиће) пиће, пијача *фам.*, цуга *фам.*, цирка *жарѝ.*, буз *жарѝ.*, гориво *жарѝ.*, ћепи *жарѝ.*, ћепс *жарѝ.*, керозин *жарѝ.*, локатив *жарѝ.*, шљока *жарѝ.*

алкохолизација ж пијанчење, пијанка, алкохолисање, опијање, напијање, цугање *фам.*, циркање *фам.*, локање *фам.*, шљокање *фам.*, шљемање *фам.*, рађење *жарѝ.*, пијавелъ *реѝ.*, локатив *жарѝ.* – *уи.* банчење

Алкохолна пића

амаро	вотка	пиво
апсинт	коњак	ракија
бренди	ликер	рум
вермут	мастика	текила
вињак	медовина	џин
вино	мескал	
виски	пелинковац	

алкохолисан *ѝрид.* в. пијан

алкохолисати се *несврш.* опијати се, напијати се, пити, цугати *фам.*, цевчити *фам.*, локати *фам.*, ударати (по пићу) *фам.*, дудучити *фам.*, тући (по пићу) *фам.*, разваљивати се *фам.*, унеређивати се *фам.*, шљокати *фам.*, шљемати *фам.*, разбијати се (од пића) *фам.*, циркати *жарѝ.*, лешити се *жарѝ.*

алкохоличар м алкохолик, пијаница, пијанац, испичутура, испичаша, цугер *фам.*, дринкер *жарѝ.*, алкос *жарѝ.* – *уи.* бекрија

алоја ж *боѝ.* (лат. Aloe arborescens) алој дрволики, бијела сабљица *реѝ.*

алпиниста м планинар, верач, пењач, планинац

алтернатива ж ① (оно друго од две ствари остављене на избор) друга могућност, друга варијанта, друга опција – *уи.* избор ② (оно што је другачије од устаљеног или званичног у уметности, медицини и *сл.*) *

алтернативан *ѝрид.* ① (који је други од две ствари остављене на избор) други, други могући ② в. атипичан

алтернативац м ① *фам.* (који припада алтернативи у уметности и уопште) * ② (који користи алтернативне методе лечења) *суж.* акупунктуриста, хиропрактичар, биоенергетичар, кристалотерапеут, хомеопата – *уи.* исцелитељ

алтернација ж ① смењивање, размењивање, узајамна размена ② *грам.* (појава

Архитектонски стилови (од праисторије до данас)

неолитска архитектура	шингл стил или збијени стил
староегипатска архитектура	чикашка школа
сумерска архитектура	неовизантијска архитектура
класична архитектура	јунгенстил
старогрчка архитектура	каталонски модернизам
римска архитектура	америчко занатство
византијска архитектура	ричардсонски романескни стил
романескна архитектура	покрет за лепи град
норманска архитектура	рани колонијални препород
готска архитектура	мисионарски препород
раноенглески период	пуебло стил
украшни период	преријски стил
вертикални период	хелиополис стил
цигласта готика	футуристичка архитектура
тудорска архитектура	експресионистичка архитектура
мануелин	амстердамска школа
шпански колонијални стил	шпански колонијални препород
елизабетанска архитектура	баухаус
паладијанска архитектура	медитерански препород
енглески барок	арт деко
сицилијански барок	модернистичка архитектура
готски препород	међународни стил
неокласична архитектура	аеродинамична модернистичка архитектура
адамов стил	нацистичка архитектура
емпир	стаљинистичка архитектура
италска архитектура	баухаус
египатски препород	јусонијска архитектура
амерички емпир	новоградска архитектура
бидермајер	аеродинамични модернизам
тудорбетанска архитектура	гуги архитектура
викторијанска архитектура	бруталистичка архитектура
јакобетанска архитектура	метаболистички покрет
квинслендер	аркологија
романескни препород	постмодернистичка архитектура
нео-грчка архитектура	деконструктивизам
други емпир	мемфис група
краљица Ана стил	блобитектура
национални-парк рустични стил	

шенлук *реї.*, тулум *реї.*, пијавель *реї.*, цумбус *арх.* – уї. забава

банчити *несврш. нејрел.* пијанчити, теревенчити, лумповати, лудовати, пити, пијанчевати, пировати, проводити се, веселити се, бекријати, лолати се *арх.*, ударати бригу на весеље *изр.*, шенлучити *реї.*, лумпати *реї.*, годовати *арх.* – уї. алкохолисати се

бања ж (лечилиште на извору топле воде) опоравилиште, лечилиште, илица, топлице, купке *арх.* – уї. болница, стационар

баобаб м *бои.* (лат. *Adonsonia digitata*) цин-дрво

бапске приче ж *мн. в.* празноверице

бар¹ *рци.* (допусног значења, кад се допушта нека количина, износ, обим, квалитет, мера и сл) макар, ама, барем, само, најмање, у најмању руку, било шта, ако не друго, ако не боље, ако ништа, ако не више, минимум, нешто, чак

бар² м. ① (локал у којем се с ногу једе и пије) в. кафе ② (ноћни забавни локал) локал, ноћни клуб, стриптиз бар

бара ж локва, каљуга, баруштина – *реї.* каљужа, качкавица, пишталина, лужа, лужина, ланца, локужа, калиште *хрв.* – уї. мочвара

бараба м и ж (лош човек) безочник, дволичњак, безобразник, превртљивац, хипокрит, препредењак, нитков, бесрамник, покварењак, бестидник, бедник, лицемер, ништарија, подлац, пробисвет, подмуклица, сплеткареш, проклетник, дрзник, пропалица, нечасник, притворица, преварант, злбник, нечовек, злоћа, хуља, непоштењак, пакосник, перфидник, протува, смутљивац, хулиган, ништавац, неотесанац, претворник, безвредник, битанга, вуцибатина, нико од никога, нико и ништа – *фам.* изрод, гад, љигавац, љига, ђаво, мутивода, смрдљивац, животиња, песето, цукац, уштва, рђа, гуја, цукела, ма-

млаз, коњ, балабандер, муфљуз, мути-каша, живина, бескичмењак, фанго, крмак, прасац, свиња, смеће, мућак, крпа (од човека), ђубре (од човека), морална наказа, морални имбецил, морално смеће, морална нула, покварен као мућак – *нар.* поган, курвин син, фукара, погрда, шугавац, поганчина, гном – *реї.* адрповац, анатемњак, анатемник, заплотњак, фоња, претворица, дволичник, палаворда, хахар, ванцага, фарабут, одљуд, столдлака – уї. скитница, улизица, простак

барабар¹ *йриг.* непром. раван, исти, једнак, упоредан, напоредан, сподобан, подједнак, истоветан, један, уједначен, равноправан, барабаре *реї.*, барабаз *вар.* – уї. истоветан, једноличан

барабар² *йрил.* једнако, напоредо, упоредо, сподобно, подједнако, исто, равно, уједначено, равноправно, на истој ноzi *изр.*

бараж м ① в. барикада ② в. палба

барака ж в. колиба

баракуда ж *зоол.* (лат. *Sphyræna barracuda*) *

баратати *несврш. йрел. фам.* служити се, оперисати, употребљавати, управљати, руковати, маневрисати, поступати, манипулисати, водити, деловати, владати (нечим), разумети се (у нешто), крмарити *фиї.*, кормиларити *фиї.* – уї. умети, знати

барбун м *зоол.* (лат. *Mullus*) триља, трља

бард м в. песник

барем *йрил.* бар, макар, само, најмање, било шта, ако не друго, ако ништа, ама, ако не више, минимум, нешто, у најмању руку

барен *йриг.* ① обарен, куван, скуван, зготовљен, припремљен ② *фиї.* заведен, придобијен, готов *фиї.*, печен *фиї.*, освојен *фиї.*, обрађен *фиї.*

барење с ① кување, варење, припремање, кухање *хрв.* ② *жарї.* завођење, удварање, кокетирање, придобијање, флерт, освајање, мување *фам.*, очију-

вољно *ѝрил.* ① врло радо, радо, оберучке, свесрдно, здушно, спремно, одмах, отворена срца, вољко, од свег срца *изр.*, раширених руку *изр.*, без оклевања *изр.*, без речи *изр.* ② *в.* добровољно

вонгола *ж зоол. в.* капица

воњ *м в.* смрад

воњав *ѝрид. в.* смрдљив

воњати *несврш. неѝрел.* смрдети, заударати, баздети, запахњивати, задисати, запухњивати, пахнути, ширити воњ, непријатно мирисати, смрадити, вршчати *реѝ.*, чути се *реѝ.*, осећати се *фам.*, кандисати *жарѝ.*, канделати *жарѝ.*, дисовати *жарѝ.*

восак *м* (из уха) слих, ушна смола, церумен

воскар *м* свећар, медичар

воскарница *ж* свећарница

воћар *м* (узгајивач воћа) * – *уѝ.* земљорадник, продавац, вртлар

воћарство *с* – *уѝ.* аграр

Воће		
авокадо	јагода	орех
ананас	кајсија	папаја
банана	кикирики	рамбутан
боровница	кокос	рибизла
бресква	крушка	ринглови
брусница	купина	рогач
вишња	лешник	смоква
грејпфрут	лимон	трешња
грожђе	лубеница	урма
гуава	малина	црна
диња	манго	рибизла
дрен	мандарина	шљива
дуд	маракуја	шумска
дуња	маслина	јагода
јабука	наранџа	

воштаница *ж в.* свећа

воштити *се несврш. фам. в.* тући се

вобац *м зоол.* (лат. *Passer domesticus*) дивџан

враг *м в.* ђаво 1 и 2

враголан *м* ① ђаво, деран, мангуп, обешањак, несташко, немирко, неотесанац, ђаволан, клипан, непослушник, неваљалац, спадало, адраповац, злоћко, тепац, ђаволак, окачењак, тврдоглавац, каубој, проклетиња, грубијан, шејтан, личинар, факинчић, враг, гуланфер (и голанфер), несрећа, факин, рђа, бараба, цвећка *фиѝ.*, магарац *фиѝ. нар.*, зврк *фиѝ.*, ђилкош *реѝ.*, вижле *реѝ.*, берекин *реѝ.*, мулац *реѝ.*, леро *реѝ.*, штрањгов *реѝ.*, шерет *реѝ.*, угурсуз *фам.*, хорјат *фам.*, дериште *нар.*, хунцут *реѝ.* – *уѝ.* дрзник, простак ② *в.* весељак

враголаст *ѝрид.* ђаволаст, несташан, мангупски, неукротив, неприпитомљив, непослушан, вражији, ђаволски, немиран, обешањачки, распуштен, аламуњаст, непокоран, врагометан, опуштене природе, лолински, окачењачки, лолски, опуштен, недисциплинован, шеретски *фам.*, хунцутски *реѝ.*, ветрогоњаст *реѝ.*, пустопашан *реѝ.* – *уѝ.* тврдоглав, неваљао – *сл.* лакомислен, хировит, мушичав

враголасто *ѝрил.* лолински, обешањачки, бекријски, мангупски, бо(х)емски, шеретски, несташно, фрајерски, ђаволасто, лолски, бекријански, факински, бекријашки, шмекерски *фам.*, окачењачки *фам.*

враголија *ж фам.* досетка, мангуплук, неваљалштина, шега, пошалица, шала, лакрдија, неподоба, мангупство, мангупарија, враголанство, несташтво, магарештина, ђаволство, шеретлук, забуна *фиѝ.*, лудорија *фиѝ.*, комедија *фиѝ.*, лудост *фиѝ.*, смејурија *фам.*, зајебанција *фам.*, зафрканција *фам.*, бургија *фам.*, хунцутарија *арх.*

вражији *ѝрид. в.* враголаст

вражији *ѝрид.* врашки, ђавољи, ђаволски, ђаволаст, демонски, сотонски, шејтански, пакленски, дијаболичан

равнодушан, дистанциран, нехајан, индолентан, прибран, незаинтересиран, уздржан, флегматичан, хладнокрван, немаран, непомичан, присебан, неузнемирен, сабран, неосетљив, неутралан, леден *фиї.* – *уї.* блазиран, безвољан, безбрижан, безосећајан – *сл.* спокојан, фригидан, миран ③ *в.* учмао

хладетина ж *хрв.* *в.* пихтије

хладити *несврш.* *їрел.* ① расхлађивати, освежавати, галити ② *в.* проветравати

хладник м *в.* чардаклија

хладнокрван *їрид.* *в.* хладан 2

хладноћа ж ① зима, студен, мраз, лед *фиї.*, *цича* зима *ексїр.*, студ *їесн.* ② *фиї.* равнодушност ③ *фиї.* *в.* туга – *уї.* строгаћа

хладњак м ① (у мотору аутомобила) хладионик ② *хрв.* фрижидер

хлап м *зоол.* (лат. *Homarus vulgaris*) папог, карло

хлеб м погача, крух *хрв.* – *уї.* лепиња

Хлеб и пециво

багет	лепиња	ролница
бурек	переца	троугао
ђеврек	плетеница	хлеб
жужу	погача	штапић
кифла	погачица	
кроасан	пуж	

хлепчић м *в.* лепиња

хмель м *бой.* (лат. *Humulus lupulus*) *реї.* блуст, кудилјице, куке, мелика, мељ, мељевина, миљевина, фалон, хмел, хмелина, хмељевина

хоботница ж *зоол.* (лат. *Octopus vulgaris*) октопод

ходати *несврш.* *нейрел.* ићи, кретати се, корачати, помицати се, пешачити, крочити, ступати, табанчити, газити *фиї.*, табанати *фам.*, шипчити *фам.*, жипчити *фам.* *реї.*, базати *фам.*, гиљати *жарї.*, пичити *жарї.*, кланцати *ексїр.* – *уї.* гегати се, јурити, трчати

ходник м ① кулоар, хол, пролаз, коридор, галерија (~ у руднику), катакомбе (подземни ходници), ганак *реї.*, гањак *реї.*, хал *арх.*, потремак *арх.*, потрем *арх.* ② *в.* антре 1 – *уї.* трем 1

хоклица ж шамлица, клупица

хол м ① *в.* антре 1 ② *в.* ходник 1

хомоген *їрид.* *в.* аналоган

хонорар м (награда за ванредан посао) зарада, накнада, надница, новац, тезга *фиї.* *фам.* – *уї.* плата

хорда ж *в.* навала 1

хоризонт м *в.* панорама 1 хоризонтала ж ① водоравна линија, водораван положај, водоравна црта ② *жарї.* *в.* спавање

хоризонталан *їрид.* *в.* водораван

хостеса ж – *уї.* домаћица 2

хотел м (свратиште са собама за преноћиште) хостел *суж.*

хоштаплер м *в.* пробисвет 2

храбар *їрид.* јуначки, смео, херојски, јуначан, витешки, куражан, срчан, одважан, нестрашљив, неустрашив, издржљив, непопустљив, врли, непоколебљив, смео, мужеван, мушки *фиї.*, лавовски *фиї.*, љут *фиї.*, дрзак *фиї.*, дели *арх.*, лављег срца *изр.*, смион *хрв.* – *уї.* насилан, витешки

храбрити *сврш.* *несврш.* *їрел.* соколити, анимирати, бодрити, подстицати, подржавати, надахњивати, покретати, навијати, подстрекивати, ведрити, потицати *хрв.*

храброст ж јунаштво, одважност, смелост, херојство, срчаност, кураж, неустрашивост, одлучност, хероизам, вратоломност, непоколебљивост, витештво, присутност духа, слобода *фиї.*, смионост *хрв.* – *уї.* борбеност, бодрост

храмати *несврш.* *нейрел.* ћопати, шепати, шопати, шантати, шепесати *фам.*, цотати *арх.*, цонтати *арх.*

храна с ① јело, клопа *фам.*, њупа *фам.*, хас *жарї.*

хранионица ж житница, амбар, штагаљ, остава, магацин, магацин, комора, спре-

Регистар

Кратко упутство

- Овде се појављују све речи и изрази којих има у речнику.
- Речи које се наводе у низу означавају одреднице под којима можете наћи тражену реч. У загради је обележена и страна под којом се налази.
- Речи које садрже астериск (*) означавају речи које у самом речнику постоје као одреднице.
- Уколико се нека реч понови два пута унутар истог низа речи и под истом страном, то значи да се појављује унутар исте одреднице, али под различитим значењима (1, 2 или 3 итд)
- Кад непосредно иза неке речи у низу стоји број (нпр. ама3) то значи да се ради о одредници другачије етимологије (ама3)

а камоли: а камоли* (19), а немоли (19)
а немоли: а камоли (19), а немоли* (19)
а оно: изненада (226), одједном (393)
а тек: а камоли (19)
а: али1 (27), ама3 (28), аман (28), забога (188), међутим (310), него1 (352)
AIDS: сида (531)
абад: бурјан (87)
абадавати: зарезивати (200), марити (306), уважавати (585), хајати (616)
абажур: абажур* (19), заслонац (201), штитник (642)
абакус: абакус* (19), дигитрон (151), калкулатор (251), рачунаљка (506)

абасиофилија: Сексуалне преференце и девијације (529)
абдикација: абдикација* (19), захвала (203), одступ (396), оставка (411)
абдицирати: абдицирати* (19), одступити (396), повући се (436)
абдомен: абдомен* (19), желудац (183), стомак (557), трбух (575), утроба (607)
абдоменски: абдоменски* (19), стомачни (557), трбушни (575)
абдоминалан: абдоменски (19), стомачни (557), трбушни (575)
абез: амбис (29), понор (449), провалија (483)
Абелами: Народи и етничке заједнице света (344)

- лулица: кандилка (253)
лумбрак: лумбрак* (295)
лумбрела: кишобран (257)
лумен: геније (126), кликер (258)
лумин: свећа (526), фитиљ (613)
лумп: бекрија (63)
лумпати: банчити (53), веселити се (100), пијанчити (428), пировати (429), шенлучити (638)
лумпација: банчење (53), лумповање (295), пијанка (428), пијанчење (428), теревенка (570)
лумпач: бекрија (63)
лумпација: бекрија (63), лумпација* (295)
лумпенпролетаријат: пролетеријат (485)
лумперај: банчење (53), гозба (131), лумперај* (295), лумповање (295), лумповка (295), пијанка (428), пијанчење (428), славље (538), теревенка (570)
лумперајка: Врсте песама (427)
лумпов: бекрија (63)
лумповање: банчење (53), лолање (291), лудовање (294), лумперај (295), лумповање* (295), пијанка (428), пијанчење (428), теревенка (570)
лумповати: банчити (53), веселити се (100), излазити (224), лумповати* (295), пијанчити (428), пировати (429), шенлучити (638)
лумповка: лумповање (295), лумповка* (295), песма (427)
Луна: Богови и богиње (76)
луна: месец (313)
лунарни: лунарни* (295), месечев (313)
лунатик: месечар (313)
лунгић: вешалица (102)
Лунебуршки: Народи и етничке заједнице света (344)
лунта: фитиљ (613)
луњало: бескућник (65), левента (283), луњало* (295), луталица (297), номад (378), пробисвет (482), скитница (534), тумарало (579), уличар (597),
луњање: лутање (297), скитање (534), тумарање (579)
луњати: базати (49), вуцати се (122), луњати* (295), лутати (297), потуцати се (457), скитати (534), тумарати (580), цуњати (626)
Луонотра: Богови и богиње (76)
лупа: звук (206), клопарање (259), лупа* (295), лупање (295), треска (576), тутњава (581), ударање (589)
лупање: бука (86), викање (105), граја (135), драње (164), жамор (182), клопарање (259), крика (273), ларма (282), ломљава (292), лупа (295), лупање* (295), лупарање (295), лупетање (296), лупетање (296), гандркање (567), треска (576), тутњава (581), ударање (589), ударање (589), лупар: лупар* (295), прилепак (476)
лупарање: брбљање (80), бука (86), клопарање (259), лупање (295), лупарање* (295), лупетање (296), лупњава (296), треска (576), тутњава (581),
лупарати (295), лупати* (295), лупетати (296), млатити (319), мутити (327), разговарати (498), тандркати (567), тући (581), ђаскати (582), ударати (589), ударати (589), шамарати (636)
лупарати: блебетати (73), брбљати (81), лупарати* (295), лупати (295), лупетати (296), тандркати (567), ударати (589)
лупати (295), лупетати (296), лупетати (296), махати (308), махати (308), млатарати (319), млатити* (319), плускати (433), размахивати се (501),
лупати глупости: блебетати (73), брбљати (81), лупетати (296)
лупати: батинати (55), бити2 (71), блебетати (73), брбљати (81), брбљати (81), бубњати (84), добошарити (154), кршити (276), ломити (292), лупача: алапача (26), бандит (51), брбљивица (81), лопов (292), пљачкаш (432), разбојник (496)
лупеж: бандит (51), лопов (292)
лупетало: лупетало* (295), причалица (481), торокало (573)
лупетање: баљезгање (51), брбљање (80), будалаштина (85), булажњење (86), глупост (130), кокодакање (260), лудорија (294), лупање (295),
лупетање* (296), наклапање (336), небулоза (350)
лупетањем: напамет (339)
лупетати (296), лупетати (296), наводити (332), обраћати се (387), паметовати (420), приповедати (478), причати (481), причати (481),
лупетати: батинати (55), бити2 (71), блебетати (73), брбљати (81), бунцати (87), вербализовати (98), кокодакати (260), лупати (295), лупати (295),
лупетати* (296), млатити (319), млети (319), паметовати (420), слинити (539), торокати (573), трабуњати (573), тртљати (578), трућати (578), лупешки: дволичан (143), лицемеан (290), лоповски (292), препреден (469), прорачунат (487)

- зитивност (442), поштење* (460), приврженост (474), смерност (542), стидљивост (556), часност (628), чедност (629), честитост (630), чистоћа (631)
- поштетити: оштетити (417), покварити (443), упропастити (602)
- пошто: док1 везн. (158), јер (248), пошто* (460)
- поштован (460), праведан* (460), правичан (461), примеран (477), частан (628), честит (630)
- поштован: ауторитативан (45), афирмисан (46), важан (90), виђен (104), достојанствен (162), истакнут (239), познат (442), поносан (449), поштовање: адорација (23), апотеоза (37), ауторитет (45), величање (96), вера (98), обожавање (386), поверење (434), поклон (443), понос (449),
- поштовати: адорирати (23), величати (97), глорификовати (128), обожавати (386), поштовати* (460), прослављати (488), слушати (541),
- поштоноша: поштар (460)
- прабаба: Фамилија (611)
- прав: безгрешан (59), невин (351), невин (351), недужан (353), непорочан (364), поштен (460), прав* (460), раван2 (494), чедан (629)
- права кадуља: жалфија (182)
- права срдела: јембрек (248)
- права: линија (289)
- правац (460), прохтев (490), смер* (542), стремљење (558), тежња (568), учење (608), школа (640)
- правац: возња (112), звук (206), курс (278), линија (289), правац* (460), превоз (463), смер (542), ток (572), учење (608), школа (640)
- правдање: вађење (90), забушавање (188), извлачење (220), изговор (222), оправдање (405)
- правдати се: водити се (90), врдати (117), забушавати (189), извињавати се (220), правдати се* (460), увијати (587)
- правдољубац: анђео (32), добричина (154), поштењачина (460)
- праведан (460), правичан (461), примеран (477), тачан (567), частан (628), честит (630)
- праведан (460), привлачан (473), привржен (474), примамљив (476), примеран (477), примеран (477), примерен (477), пристао (480), сладак (538), срамежљив (551), стидљив (556), толерантан (572), угледност (588), угодан (588), укусан (596), уредан (603), хуман (622), цвет (623),
- праведан (460), примеран (477), функционалан (615), частан (628), чедан (629), честит (630)
- праведан: ваљан (91), добар (154), крепостан (272), моралан (322), непристрастан (367), неутралан (375), објективан (384), поштен (460), праведник: анђео (32), добричина (154), поштењачина (460)
- праведност: доброта (155), исправност (238), морал (322), праведност* (460)
- прави ингвер: ђумбир (174)
- прави лапух: подбел (437)
- прави шафран: шафран (637)
- прави: аутентичан (44), веран (98), веродостојан (100), земаљски (208), изворан (220), исоп (237), истински (240), натуралан (347), озбиљан (397), оригиналан (407), прав (460), прави* (461), реалан (507), реалан (507), стваран (555), стваран (555), фактичан (610), формалан (614)
- правичан (461), примеран (477), ситничав (533), тачан (567), функционалан (615), частан (628), честит (630)
- правичан: ажуран (23), ажуран (23), веран (98), веродостојан (100), детаљан (149), исправан (238), исцрпан (241), обичан (384), обичан (384),
- правило: аксиом (24), акт (25), декрет (145), закон (193), конвенција (264), критеријум (273), мерило (313), метода (314), обичај (383), одлука (394), одредба (395), правило* (461), пропис (486), систем (532), стил (556), схема (564)
- правитељство: администрација (22), управа (602)
- правити (461), радити (495), руковати (516), служити се (541), управљати (602), утицати (607), чинити се (630)
- правити буку: трештати (577)
- правити глупости: будалити (85)
- правити гримасе: кревельити се (271), церити се (624)
- правити дил: договарати се (156)
- правити ехо: бубњати (84), одзвањати (393), одјекивати (393), разлегати се (499)
- правити лудим: возати (113), манипулисати (305), обмањивати (385)
- правити се важан: гордити се (132), кочоперити се (269), прсити се (491), разметати се (501), хвалити се (617), шепурити се (638)
- правити се: правити се* (461), пренемагати се (468), претварати се (470)
- правити: градити (134), градити (134), обликовати (384), образовати (387), поредити (451), правити* (461), рађати (495), сачињавати (524),
- правичан (461), равнодушан (494), хладан (620)